

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

FSS420 Informační zdroje nejen pro vědu a výzkum

PhDr. Dagmar Čerňová

Masarykova univerzita
Fakulta sociálních studií
Ústřední knihovna

Brno, 1. dubna 2015

Osnova kurzu

- Práce s informacemi, přehled informačních zdrojů, hodnocení informací
- Práce s elektronickými informačními zdroji
 - ❖ pokročilé vyhledávací techniky
 - ❖ tvorba rešeršního dotazu, práce s klíčovými slovy
 - ❖ praktické vyhledávání v oborových databázích
- Citace, citování, plagiátorství
 - ❖ odborná terminologie, citační styly
 - ❖ citování jednotlivých druhů dokumentů
 - ❖ citační software, zvláštnosti citování
- Práce s elektronickými informačními zdroji
 - ❖ nadstavbové nástroje – EBSCO Discovery Service, LinkSource, Seznam dostupných časopisů a knih
 - ❖ databáze elektronických knih, čtečky e-knih

Podmínky absolvování předmětu

■ Zápočet

- ❖ účast na přednáškách a seminářích
- ❖ vypracování praktického úkolů
- ❖ splnění písemného testu

■ Další termíny kurzu

- ❖ st 8. 4. 11:30–13:00 PC25
- ❖ st 15. 4. 11:30–13:00 PC25
- ❖ st 22. 4. 11:30–13:00 PC25

Osnova lekce

- Práce s informacemi
 - ❖ informační společnost
 - ❖ informační gramotnost
 - Kde hledat informační zdroje???
 - ❖ knihovny
 - ❖ Open Access
 - ❖ volně dostupné zdroje
- Hodnocení informací

Práce s informacemi

„Knowledge is power“.

Francis Bacon

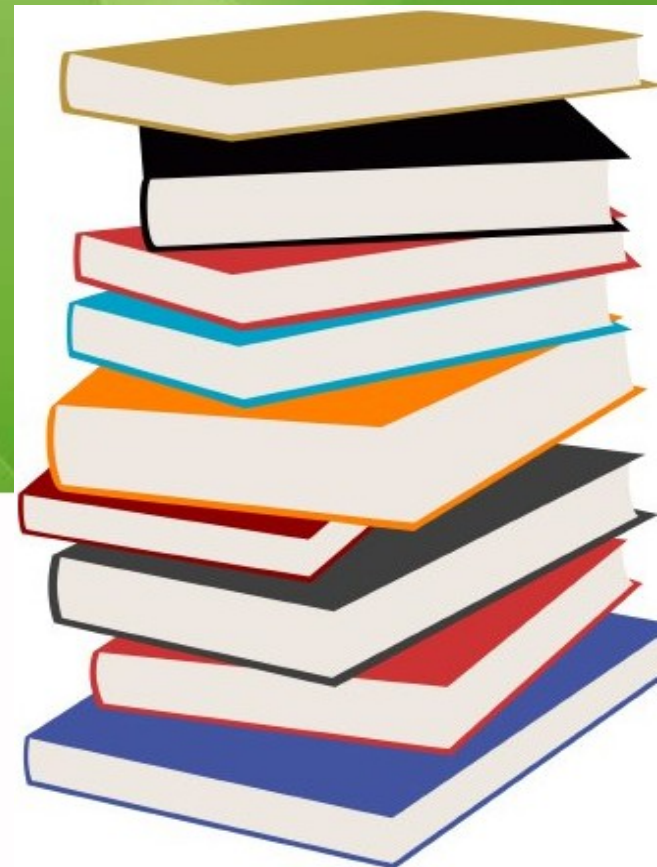
Informační společnost

- založená na informacích a znalostech
- problémy při práci s informacemi:
 - ❖ **velké množství**
 - ❖ **snadná dostupnost**
 - ❖ **kvalita**

Informační gramotnost

- **Rozpoznání informační potřeby**
- Schopnost **informaci**:
 - ❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií
 - ❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance
 - ❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

INFORMAČNÍ ZDROJE

Informační zdroje

■ Knihy

■ Periodika

- ❖ odborné časopisy, magazíny

■ Referenční díla

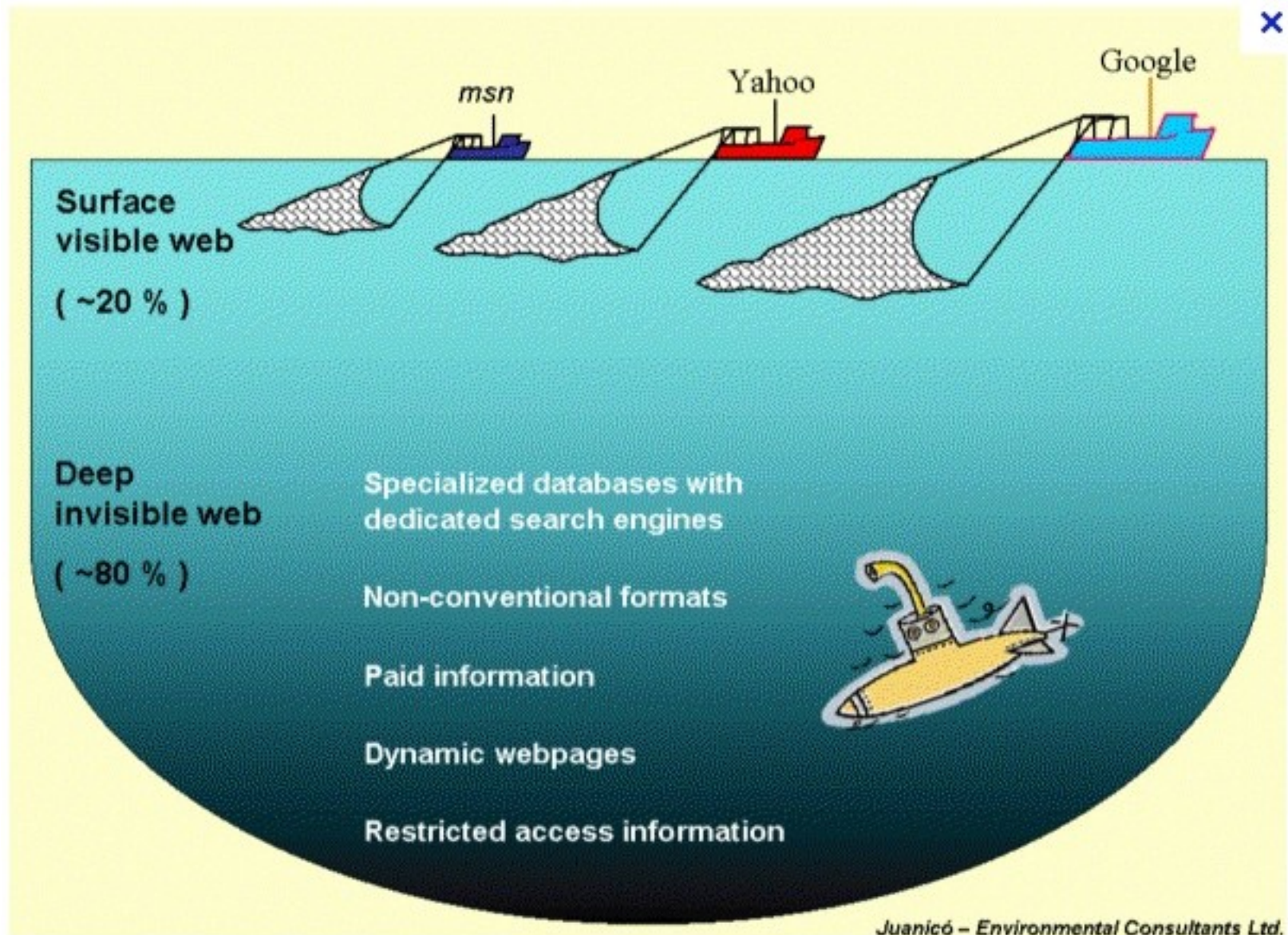
- ❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

■ Další zdroje

- ❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

■ Internet

Web x Deep web (Invisible web)

**Kde hledat informační
zdroje???**

Knihovny

Katalogy knihoven

- Lze prohledávat buď jednotlivě (např. Katalog MU, UK, MZK...)
- Nebo použít tzv. **souborné katalogy:**
 - ❖ Jednotná informační brána (JIB)
 - ❖ Souborný katalog ČR (CASLIN)

Závěrečné práce

- Podívat se do [Archivu závěrečných prací IS MU](#)
- Případně na práce jiných univerzit:
 - ❖ [Vysokoškolské kvalifikační práce](#)
 - ❖ [DART-Europe E-theses Portal](#)

[10 rad, jak napsat a obhájit kvalitní diplomovou práci](#)

Licencované zdroje I.

- další výrazy - komerční zdroje/databáze, elektronické informační zdroje, e-zdroje, EIZ, databáze, dokumenty v elektronické podobě
- dostupné prostřednictvím **databází**
 - ❖ **volně dostupné**
 - ❖ **komerční (licencované)**

Licencované zdroje II.

- za úplatu – **pro studenty MU zdarma** 😊
- informace jsou prověřené (prochází recenzním řízením)
- články dostupné dříve než v tištěné podobě
- **doporučený zdroj pro psaní seminárních a závěrečných prací**

Licencované databáze

■ Přístup:

❖ **stránky knihovny -**

<http://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

TIP

společenskovědní databáze

❖ **Portál elektronických informačních zdrojů MU -** <http://ezdroje.muni.cz/>

TIP

databáze i z jiných oborů

■ **Mimo počítačovou síť MU je třeba použít vzdálený přístup (Open VPN, proxy, EZproxy, Shibboleth)**

TIP

Open VPN, Shibboleth

Multioborové databáze

- **EBSCO**
- **JSTOR**
- **ProQuest**
- **Sage Journals Online**
- **ScienceDirect**
- **SpringerLink**
- **Wiley Online Library**

TIP

Multioborové databáze jsou dobrým startovním místem pro vyhledávání, obsahují i dílčí oborové databáze pro Váš obor

Oborové databáze – POL, MVES

■ Cambridge Journals

- ❖ Politics and International Relations
- ❖ European Studies
- ❖ American Studies
- ❖ African Studies
- ❖ Asian Studies ad.

■ Sage

- ❖ Social Sciences & Humanities > Politics & International Relations; Peace Studies & Conflict Resolution

■ Wiley Online Library

- ❖ Social & Behavioral Sciences > Political Science > International Relations; European Politics; Military/Security/Intelligence ad.

Oborové databáze – SOC, SPSP

- **SocINDEX with Full Text** (přístup z databáze EBSCO)
- **ProQuest Social Science Journals** (přístup z databáze ProQuest)
- **Sage**
 - ❖ Social Work & Social Policy
- **SpringerLink**
 - ❖ Humanities, Social sciences and Law > Social work

E-books

- [EBSCO ebooks](#)
- [Sage Knowledge](#)
- [Gale Virtual Reference Library](#)
- [eReading.cz](#)

Zpravodajství

Denní tisk, TV a rozhlasové vysílání

- [Anopress Monitoring Online](#)

OPEN

ACCESS

**Video The Canadian Association of
Research Librarians at McGill
University**

Open Access

- Alternativa k tradičnímu šíření vědeckých poznatků prostřednictvím vědeckých časopisů
- **Neomezený online přístup k vědeckým informacím**

Přínosy Open Access

- **Zrychlení výměny** vědeckých informací
- **Rozšíření dostupnosti** vědeckých informací
- **Zvýšení viditelnosti** vědeckých informací
- **Zvýšení čtenářské základny**
- **Zvýšení informačního dopadu**

Cesty k Open Access

■ Zlatá cesta

- ❖ Publikování v otevřených **časopisech**
- ❖ OA poskytují **vydavatelé**

■ Zelená cesta

- ❖ Autoarchivace v otevřených **repozitářích**
- ❖ OA poskytují **autoři**

BBB-Iniciativy

■ **Budapešťská iniciativa**

- ❖ Budapest Open Access Initiative, **2002**
- ❖ Základní principy, zdůvodnění a postupy

■ **Prohlášení z Bethesdy**

- ❖ Bethesda Statement on Open Access Publishing, **2003**
- ❖ Kroky pro přechod k OA pro všechny subjekty ve sféře vědeckého publikování (výzkumné instituce, vydavatele, vědce atd.)

■ **Berlínská deklarace**

- ❖ Berlin Declaration on OA to Knowledge in Sciences and Humanities, 2003
- ❖ Výzva pro vědce a vědecké instituce, podepsalo již na 300 institucí
- ❖ **MU – prvenství mezi českými univerzitami, připojila se 11. 10. 2010**

Zdroj: Bartošek

Repozitář MU

■ Funkce

- ❖ Evidence publikací MU
- ❖ Uložiště
- ❖ Vyhledávací rozhraní

- ❖ V rámci FSS je vkládání příspěvků do repozitáře dobrovolné

■ Repozitář ČR

Open Access

- [DOAJ - Directory of Open Access Journals](#)
– adresář OA časopisů
- [OAPEN Library](#) – cílem projektu je volně publikovat plné texty recenzovaných knih se zaměřením na humanitní a sociální vědy
- [OpenAIRE](#) – data z více než 450 repositářů a OA časopisů

Registry otevřených repozitářů

- ROAR - Registry of OA Repositories
- OpenDOAR - Directory of OA Repositories

Volně dostupné zdroje

Další zdroje – POL, MVES

- Oborová brána IREL (mezinárodní vztahy)
- International Relations and Area Studies Gateway

Další zdroje – SOC, SPSP

- [GESIS](#) - sociologický vědecký výzkum
- [Demografie](#) – internetový portál
- [Knihovna a informační centrum Gender Studies](#)
– volně dostupné materiály
- [Social Care Online](#)
 - ❖ databáze – sociální práce
- [Sociální práce](#)
- [Sociální revue](#)
- [Výzkumný ústav práce a sociálních věcí](#)

Multioborové zdroje

- [The European Library](#) - fondy evropských národních a vědeckých knihoven
- [Google Books](#)
- [Genamics JournalSeek](#)
- [Crossref](#)
- [The Digital Book Index](#)
- [Questia](#)

Statistiky

- Český statistický úřad
- Eurostat

Vyhledávače

- [Google Scholar](#)
- [Microsoft Academic Search](#)

Informační gramotnost

- **Rozpoznání informační potřeby**
- Schopnost **informaci**:
 - ❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií
 - ❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance
 - ❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

Hodnocení informací

Hodnocení informací

Hledání vhodných inf. zdrojů/dokumentů

Zhodnocení, zda je dokumentů potenciálně užitečný (na základě bibliografického popisu)

Získání dokumentů

Studium/čtení dokumentů a hodnocení informací

Použití dokumentů k napsání písemné práce

Revize písemné práce

Odevzdání práce, hodnocení vyučujícího

Kritéria hodnocení informací

- Relevance
- Přesnost
- Včasnost
- Dostupnost
- Porovnatelnost
- Koherence
- Úplnost

Kritéria hodnocení inf. zdrojů

- Má zdroj i retrospektivní záběr?
- Jsou informace založeny na výzkumu nebo na jiném přístupu?
- Je zdroj v obecném povědomí?
- Lze snadno identifikovat novinky?
- Pro které uživatele je zdroj určen?
- Je zdroj unikátní ve smyslu obsahu nebo formátu?
- Je zdroj přívětivý vůči uživatelům a je možno s ním pracovat intuitivně?
- ...

Hodnocení webových stránek

Nejčastější internetové domény nejvyššího řádu

.gov	Government site
.com or .co	Commercial site
.edu or .ac	Education site
.net	Network site
.org	Organisation site

Cvičení

<http://wmich.edu/politics>

<http://www.ageing.com.au/>

<http://www.ia-forum.org>

[http://www.loc.gov/teachers/additionalresources/
relatedresources/area/africa.html](http://www.loc.gov/teachers/additionalresources/relatedresources/area/africa.html)

[http://web.up.ac.za/default.asp?ipkCategoryID=1
037](http://web.up.ac.za/default.asp?ipkCategoryID=1037)

Licence Creative Commons

Licence Creative Commons

- Soubor veřejných licencí
- Nové možnosti v oblasti publikování autorských děl
- **Autor určuje podmínky veřejného zpřístupnění díla**
- Mezinárodní srozumitelnost → piktogramy

Creative Commons - piktogramy

Právo dílo šířit

**Rozsah pravomocí při
nakládání s dílem**

Právo dílo upravovat

Zdroj: <http://www.creativecommons.cz/>

Creative Commons - piktogramy

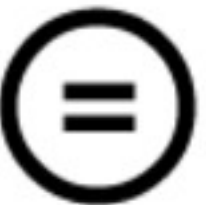
Uveďte autora

Zachovejte licenci

Neužívejte dílo komerčně

Nezasahujte do díla

**Podmínky
pro
nakládání
s dílem**

South Moravian Region Czech Republic (Map link)

CeBep
Member

Taken on October 3
Veveří, Brno, Jihomoravský kraj
Nikon D5000
85 Views

Additional info (0)

Some rights reserved

Creative Commons

- Uved'te autora
- Zachovejte licenci
- Neužívejte dílo komerčně

Post Comment

Shrnutí

Vyhledávání informací

■ Knihovny

- ❖ katalogy knih a časopisů
- ❖ archivy závěrečných prací
- ❖ licencované zdroje

■ Volně dostupné zdroje

■ Open Access

■ Hodnocení informací

- **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**
 - ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace
- **Seznam databází**
 - ❖ Stránky knihovny
 - ❖ Portál elektronických informačních zdrojů
- **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**
 - ❖ Např. OpenVPN, Shibboleth

Výukový materiál

- *Praktický manuál pro kurz FSS420: Informační zdroje nejen pro vědu a výzkum.* [online]. [cit. 24-09-2014]. Dostupný z http://knihovna.fss.muni.cz/ckeditor/includes/files/OPVK/dokumenty/manual%20pro%20FSS%20420_nahledweb.pdf

Literatura

- BOTHMA, Theo. *Navigating information literacy: your information society survival toolkit*. 3rd ed. Cape Town: Pearson Education, 2011, 208 s. ISBN 9781775782278.
- BARTOŠEK, Miroslav. *Open Access. Otevřený přístup k vědeckým informacím* [online]. [cit. 22-09-2014]. Dostupný z <http://knihovna.fss.muni.cz/soubory/OAweek-2011.pdf>

Literatura

- Open Access v ČR [online]. [cit. 22-09-2014].
Dostupný z:
<http://www.openaccess.cz/cs/openaccess/>
- *Creative Commons Česká republika* [online]. [cit. 22-09-2014]. Dostupný z:
<http://www.creativecommons.cz/>

Obrázky

- <http://cathryno.global2.vic.edu.au/2010/05/08/deep-web-vs-surface-web/>
- <http://www.openaccessweek.org/page/englishhigh-resolution-1>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Děkuji Vám za pozornost

PhDr. Dagmar Čerňová
cernova@fss.muni.cz
infozdroje@fss.muni.cz